

పారిశ్రామిక రంగ విధానాలు

పారిశ్రామిక రంగ అభివృద్ధికి ప్రభుత్వం అనుసరించే వ్యూహం లేదా పద్ధతినే పారిశ్రామిక విధానం అంటారు. స్వాతంత్ర్యానంతరం ప్రభుత్వం పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి ప్రత్యేక విధానాలను ప్రకటించింది.

పారిశ్రామిక తీర్మానాలను అమలు చేయడానికి ప్రధాన కారణం బ్రిటిష్ పాలనలో కుటీర పరిశ్రమలు నాశనమవడం, భారీ పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందకపోవడం. దేశంలో పారిశ్రామిక తీర్మానాలు 1948, 1956, 1973, 1977, 1986, 1991ల్లో ప్రకటించారు.

దేశంలో మొదటి పారిశ్రామిక తీర్మానాన్ని 1948 ఏప్రిల్ 6న ప్రకటించారు. (అప్పటి పరిశ్రమల శాఖా మంత్రి శ్యాంప్రసాద్ ముఖర్జీ)

1. పారిశ్రామిక తీర్మానం - 1948 :

౫ ఇది మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థకు పునాది వేసింది.
౫ ప్రైవేటు, ప్రభుత్వ రంగాల పరస్పరం సహకారానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చింది.

లక్ష్యాలు:

- ౫ జీవనస్థాయి పెంపు
- ౫ సమాన అవకాశాల కల్పన
- ౫ సమన్వయం
- ౫ ఆదాయ వ్యత్యాసాల నిర్మూలన

పై లక్ష్యాల సాధనకు ఈ తీర్మానం పరిశ్రమలను 4 వర్గాలుగా విభజించింది.

ఎ. ప్రభుత్వ ఏకస్వామ్య పరిశ్రమలు - అణుశక్తి, రైల్వేలు, ఆయుధాలు

బి. ప్రభుత్వం అజమాయిషీ చేసే పరిశ్రమలు - చక్కెర, సిమెంట్, భారీయంత్రాలు,

పరికరాలు, ఎరువులు.

సి. మిత్రమ రంగం - ఇనుము - ఉక్కు, టెలిఫోన్, బొగ్గు, నౌకా, విమానాలు.

డి. ఇతర పరిశ్రమలు - పై వర్గీకరణలో లేనివి ఫైవేట్ రంగంలో ఉంటాయి.

2. పారిశ్రామిక తీర్మానం - 1956

౫ రెండో పంచవర్ష ప్రణాళిక 1956లో పారిశ్రామిక రంగానికి అధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చింది.

౫ ఈ అంశాల ఆధారంగా 1956 ఏప్రిల్ 30న మరో తీర్మానాన్ని ప్రకటించారు.

లక్ష్యాలు:

౫ భారీ పరిశ్రమల ద్వారా పారిశ్రామిక వృద్ధి సాధించడం.

౫ సామ్యవాద రీతి సమాజ స్థాపన.

౫ ప్రభుత్వ, ఫైవేట్ రంగాల సహకారం.

౫ ఆదాయం కేంద్రీకృతం కావడాన్ని నిరోధించడం.

పైవిధంగా 1956 తీర్మానం భారత్‌లో సామ్యవాద తరహా సమాజ స్థాపనకు ప్రభుత్వానికి ప్రాధాన్యం ఇస్తూ మిత్రమ ఆర్థిక విధానానికి మెరుగులు దిద్దింది.

ముఖ్యాంశాలు:

ఈ తీర్మానం పరిశ్రమలను 3 వర్గాలుగా విభజించింది.

జాబితా - ఎ: దీనిలో 17 పరిశ్రమలు ఉన్నాయి. ఇవి ప్రభుత్వ ఏకస్వామ్య పరిశ్రమలు.

ఉదా: ఆయుధాలు, అణుశక్తి, ఇనుము - ఉక్కు, రైలు, గనులు.

జాబితా - బి: దీనిలో 12 పరిశ్రమలు ఉన్నాయి.

ఇవి క్రమంగా ప్రభుత్వ యజమాన్యం కిందికి వస్తాయి. జాబితా ఎలో చేర్చని నాన్‌ఫెర్రస్ లోహాలు, అత్యవసర మందులు, ఎరువులు, రోడ్లు, నీటి రవాణా.

జాబితా - సి: ఎ, బి జాబితాల్లో లేనివి. వీటిని ఫైవేట్ రంగానికి వదిలేశారు.

ప్రాధాన్యం:

౫ 'జాతీయీకరణ' ప్రస్తావన లేదు.

✘ ప్రభుత్వ - ప్రైవేట్ రంగాల మధ్య సహకారం.

✘ కుటీర పరిశ్రమలకు ప్రోత్సాహం.

పై అంశాలన్నీ ఉండటం వల్ల 1956 తీర్మానాన్ని 'ఆర్థికరాజ్యాంగం' అంటారు.

✘ 1956 పారిశ్రామిక తీర్మానానికి సవరణలు చేశారు. ప్రధానంగా 1970, 1973, 1975 లలో లైసెన్సింగ్ విధానానికి సంబంధించి చేసిన సవరణలు ప్రాధాన్యం సంతరించుకున్నాయి.

పారిశ్రామిక లైసెన్సింగ్ విధానం:

✘ 1951 అక్టోబరులో పరిశ్రమల (అభివృద్ధి, క్రమబద్ధీకరణ) చట్టాన్ని చేశారు.

1970 పారిశ్రామిక విధానానికి చేసిన సవరణలు: లైసెన్సింగ్ విధాన లోపాలను పరిశీలించిన హజారే కమిటీపై 1967లో దత్ కమిటీని ఏర్పాటు చేశారు.

✘ దత్ కమిటీ సిఫారసుల మేరకు 1970లో నూతన లైసెన్సింగ్ విధానాన్ని ప్రకటించారు.

✘ 1970 తీర్మానం 'సంయుక్త రంగం' (Joint Sector) అనే భావనను ప్రవేశపెట్టింది.

✘ సంయుక్త రంగం ప్రకారం ఐడీబీఐ, ఐఎఫ్సీఐ లాంటి విత్త సంస్థలు చెల్లించిన రుణాలను ఈక్విటీగా మార్చుకోవడం.

పారిశ్రామిక తీర్మానం - 1977

✘ 1977లో జనతా ప్రభుత్వం ఏర్పడిన తర్వాత 1977 డిసెంబరు 3న నూతన పారిశ్రామిక తీర్మానాన్ని ప్రకటించారు.

✘ ఇది చిన్న పరిశ్రమలకు అధిక ప్రాధాన్యం ఇచ్చింది.

✘ ఈ విధానం ద్వారా జిల్లా పరిశ్రమల కేంద్రాలు (డీఐసీలు) ఏర్పాటయ్యాయి.

పారిశ్రామిక తీర్మానం - 1980

జనతా ప్రభుత్వం తర్వాత అధికారంలోకి వచ్చిన కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం 1980లో మరో తీర్మానాన్ని చేసింది.

ముఖ్యాంశాలు:

✘ ప్రభుత్వ సమర్థత పెంపు.

✘ 'ఆర్థిక షెడరలిజం' భావన ద్వారా వెనుకబడిన జిల్లాల్లో పరిశ్రమల అభివృద్ధి.

✘ అనుబంధ పరిశ్రమలు, వాటి ఉత్పత్తుల అసెంబ్లీంగ్, మార్కెటింగ్కు దోహదం చేసేలా 'న్యూక్లియస్' సంస్థలను ఏర్పాటు చేసి చిన్న సంస్థల సాంకేతిక స్థాయిని పెంచడం.

✘ 'పారిశ్రామిక రుగ్మత'ను హెచ్చరించే విధానం ప్రవేశపెట్టడం.

✘ మొదటిసారిగా 'పర్యావరణ సమతుల్యం' గురించి ప్రస్తావించడం.

1980లలో ఆర్థిక సరళీకరణ చర్యలు

1980లో పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి కొన్ని నిబంధనలను సరళతరం చేశారు. అవి:

✘ పరిశ్రమల లైసెన్స్ పొందడానికి ఎంఆర్టీపీ, ఫెరా (FERA) పరిధిలో లేని సంస్థల పెట్టుబడుల పరిమితిని పెంచారు.

✘ 28 రకాల పరిశ్రమలు, 82 రకాల మందులకు లైసెన్సింగ్ నుంచి మినహాయించారు.

✘ ఎంఆర్టీపీ, ఫెరా నిబంధనలను సరళం చేశారు.

✘ 1984లో లైసెన్సుల విస్తృత ఏకీకరణ పథకాన్ని ప్రవేశపెట్టారు.

నూతన పారిశ్రామిక విధానం - 1991

✎ 1991కి ముందు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో ప్రైవేట్ పాత్ర పరిమితంగా ఉండేది.

✎ విదేశీ మూలధనం, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంలో ప్రైవేట్ పాత్ర ద్వారా జరిగిన అభివృద్ధిని ప్రభుత్వం గుర్తించింది.

✎ ఆర్థిక వ్యవస్థలో సరళీకరణ, ప్రైవేటీకరణ, ప్రపంచీకరణ లాంటి అంశాల ఆధారంగా ఆర్థిక సంస్కరణల్లో భాగంగా 1991లో ఈ తీర్మానం చేశారు.

✎ ఈ నూతన పారిశ్రామిక విధానాన్ని అప్పటి ప్రధాని పి.వి.నరసింహారావు, ఆర్థిక మంత్రి మన్మోహన్ సింగ్ 1991 జులై 24న ప్రవేశపెట్టారు.

✎ వీటిని నూతన ఆర్థిక సంస్కరణలు లేదా రావు - మన్మోహన్ నమూనా లేదా ఎల్పీజీ నమూనా అంటారు.

1991 పారిశ్రామిక తీర్మానం - ఆశయాలు

✎ దేశ పారిశ్రామిక రంగాన్ని అధికార ఉక్కు సంకెళ్ల నుంచి రక్షించడం.

✎ సరళీకరణ, ప్రపంచీకరణ విధానాల అమలు.

✎ విదేశీ పెట్టుబడులకు ఉన్న అవరోధాల తొలగింపు.

✎ పెట్టుబడిదారులకు ఎంఆర్టీపీ నుంచి విముక్తి.

✎ ఖాయిలాపడిన పరిశ్రమల తగ్గింపు/ విక్రయం.

లక్ష్యాలు:

✎ నిబంధనలను సరళం/ సులభం చేయడం (సరళీకరణ)

✎ ప్రభుత్వరంగంలో ప్రైవేట్ ప్రాధానాన్ని పెంచడం (ప్రైవేటీకరణ)

✎ మన దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థను ప్రపంచ దేశాల ఆర్థిక వ్యవస్థలకు అనుసంధానం చేయడం (ప్రపంచీకరణ).

✎ అంతర్జాతీయ పోటీ తట్టుకునేలా ఆర్థిక వ్యవస్థ సామర్థ్యం పెంచడం.

౫ ఆర్థిక అసమానతల తొలగింపు.

౫ పారిశ్రామిక రంగ ఉత్పాదక రేటు, ఆర్థికాభివృద్ధి రేటును పెంచడం.

ముఖ్యాంశాలు:

ప్రభుత్వం కింది అంశాల్లో సంస్కరణలను తీసుకొచ్చింది.

1. పారిశ్రామిక లైసెన్సింగ్ విధానం

౫ పారిశ్రామిక అభివృద్ధి, క్రమబద్ధీకరణ చట్టం 1951 ప్రకారం రక్షణ, వ్యాహాత్మక, రసాయనాలు లాంటి 18 పరిశ్రమలకు తప్ప మిగిలినవాటికి లైసెన్సులు రద్దు. ఈ సంఖ్యను 1997లో 8పరిశ్రమలకు, 2006లో 5 పరిశ్రమలకు తగ్గించారు.

అవి:

1) ఆల్కహల్	2) పొగాకు	3) రక్షణ
4) హానికర రసాయనాలు	5) పారిశ్రామిక పేలుడు పదార్థాలు	

పై 5 పరిశ్రమలు మినహా మిగిలినవాటికి ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా 10 లక్షల జనాభా ఉన్న ప్రాంతాల్లో తప్ప ఎక్కడైనా స్థాపించే అవకాశాన్ని కల్పించారు.

2. విదేశీ పెట్టుబడుల విధానం

అధిక ప్రాధాన్యత ఉన్న పరిశ్రమల అభివృద్ధికి విదేశీ పెట్టుబడులను ఆహ్వానించారు.

3. విదేశీ సాంకేతిక విధానం

౫ కొన్ని నిర్దిష్ట నియమాలతో దేశంలో సాంకేతిక పరిజ్ఞానాన్ని ప్రాధాన్యత రంగాల్లోకి అనుమతి ఇచ్చింది.

౫ సాంకేతిక పరిజ్ఞానం దిగుమతి కోటి రూపాయలకు మించకూడదు.

4. ప్రభుత్వరంగ విధానం

✎ ప్రభుత్వరంగ ప్రాధాన్యాన్ని క్రమంగా తగ్గించడం.

✎ ఖాయిలాపడిన ప్రభుత్వ రంగ సంస్థలను BIFR (పరిశ్రమల ఆర్థిక పునర్నిర్మాణ బోర్డు)కు నివేదించడం.

✎ ప్రభుత్వరంగ సంస్థ బోర్డుల్లో వృత్తి నిపుణులను నియమించడం.

✎ ఖాయిలాపడిన పరిశ్రమల్లోని కార్మికుల భద్రతకు జాతీయ పునరుద్ధరణ నిధి (NRF)ని 1992లో ఏర్పాటు చేశారు. 2000లో రద్దు చేశారు.

5. ప్రభుత్వ ప్రాధాన్యాన్ని తగ్గించడం

✎ 1956 పారిశ్రామిక తీర్మానంలో ప్రభుత్వ రంగానికి 17 పరిశ్రమలను కేటాయించగా 1991 తీర్మానంలో 8 పరిశ్రమలను కేటాయించారు.

✎ ప్రభుత్వ ఆధీనంలో ప్రస్తుతం 3 రంగాలు మాత్రమే ఉన్నాయి. అవి.

- 1) అణుశక్తి
- 2) రైల్వేలు

6. MRTP (Monopolies & Restrictive Trade Practise)కి సవరణలు

✎ MRTP - 1969 చట్టం పారిశ్రామిక సంస్థల ఏకస్వామ్య అధికారాన్ని నియంత్రించింది.

✎ MRTP చట్టం దత్ కమిటీ సిఫార్సుల వల్ల ఏర్పడింది.

✎ రూ.100 కోట్లు దాటిన సంస్థల విస్తరణ, విలీనం, స్థల మార్పిడి లాంటి అంశాలకు సంబంధించి నిబంధనలను తొలగించింది.

✎ 2002లో రాఘవన్ కమిటీ సిఫార్సుల మేరకు MRTPని రద్దు చేసి దాని స్థానంలో పోటీ చట్టాన్ని (Competition Act) ప్రకటించి ఫైవేట్ రంగ వృద్ధికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు.

✎ MRTP కమిషన్ (1970) స్థానంలో కాంపిటీషన్ కమిషన్ ఆఫ్ ఇండియా 2002లో ఏర్పాటైంది.

7. లైసెన్సుల విస్తృత ఏకీకరణ (Broad Bonding)

౫ లైసెన్సుల విస్తృత ఏకీకరణను 1956లో ప్రవేశపెట్టారు. దీని ప్రకారం కొత్త యంత్రాలకు ప్రభుత్వ అనుమతి అవసరం లేదు.

౫ దగ్గరి పోలికలు ఉన్న ఉత్పత్తులకు వేర్వేరు లైసెన్సులు తీసుకోవాల్సిన అవసరం లేకుండా ఒకే లైసెన్సు తీసుకోవచ్చు.

8. విస్తృత పరిశ్రమల నిర్వచనం

౫ పరిశ్రమల నిర్వచన పరిధిని పెంచి వ్యాపార సంస్థలను, సేవలను దీని కిందికి తీసుకువచ్చారు.

9. చిన్న, సూక్ష్మ గ్రామీణ పరిశ్రమలకు ప్రత్యేక ప్యాకేజీ

౫ ఈ పరిశ్రమల కోసం 1991 ఆగస్టులో ప్రత్యేక విధానాన్ని ప్రకటించారు.

౫ సూక్ష్మ పరిశ్రమల పెట్టుబడిని 2 నుంచి 5 లక్షల రూపాయలకు పెంచారు.

10. లఘు పరిశ్రమల్లో పెట్టుబడి

నూతన ఆర్థిక తీర్మానం ప్రకారం లఘు పరిశ్రమల్లో 10 లక్షల రూపాయల పరిమితిని విధించారు.

11. పారిశ్రామిక స్థల నిర్ణయంపై ఆంక్షల రద్దు

౫ 10 లక్షల జనాభా మించని ప్రాంతాల్లో లైసెన్స్ అవసరం లేని ఎలాంటి పరిశ్రమ అయినా ప్రభుత్వ అనుమతి లేకుండా స్థాపించవచ్చు.

౫ 10 లక్షల జనాభా మించిన ప్రాంతాల్లో 25 కి.మీ. దూరంలో కాలుష్య రహిత పరిశ్రమలను స్థాపించుకోవచ్చు.

౫ పై చర్యల ద్వారా ప్రభుత్వ సంస్థల సమర్థతను పెంచుతూ... ప్రైవేట్, విదేశీ పెట్టుబడులను ఆహ్వానిస్తూ సుస్థిర, సత్వర పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి బాటలు వేశారు

